

PAS OP VOOR TEKEN

Vorig jaar is er bij de Bedrijfsgezondheidsdienst R.B.B. in Den Haag de brochure *Weten van tekebeten en Lyme-ziekte* verschenen. Deze publicatie is vooral van belang voor allen, die regelmatig in de vrije natuur verblijven.

De teek, waar het hier speciaal om gaat, heet *Ixodes ricinus*. Deze komt algemeen in Nederland voor. Er bestaan drie levensfasen: larve, nimf en volwassen teek. In een dichte kruidlaag of een ruige vegetatie wachten de dieren aan de uiteinden van sprietten of takjes op voorbijgangers (zoogdieren, vogels, reptielen) om zich daaraan vast te hechten en bloed te zuigen. In iedere levensfase bijten ze één keer. Is de voorbijganger een mens, dan kruipen ze vaak naar de knieholte, lies of andere huidplooi om daar de huid te doorboren. De duur van een bloedmaaltijd varieert nogal: zes tot acht uur voor de mannetjes, drie tot zeven dagen voor de onvolwassen vormen en een tot twee weken voor de vrouwtjes. De grootte van de diverse vormen is ook nogal verschillend: van een speldeprik tot ongeveer tien millimeter voor een volwassen volgezogen vrouwtje. Als men ze op het lichaam vindt, zijn ze meestal een paar millimeter groot. Er ontstaat dan bij de mens een jeukende rode bult, die niet snel verdwijnt nadat de teek is verwijderd.

Soms is de teek overbrenger van de bacterie *Borrelia burgdorferi*, die de zogenaamde ziekte van Lyme veroorzaakt. Deze ziekte is genoemd naar een plaatsje in de Verenigde Staten, waar in 1975 de ziekte ineens veel voorkwam.

In het eerste stadium na een eventuele infectie is vaak, maar niet altijd, na drie tot dertig dagen rond de tekebeet een rode en soms ringvormige huiduitslag te zien, die zich geleidelijk uitbreidt. Men kan zich hierbij griepig voelen. In het tweede stadium, na weken of maanden, kunnen zich diverse neurologische klachten (heftige pijn in arm of been, scheef gezicht, dubbel zien, hoofdpijn) of ritmestoornissen van het hart optreden. In het derde stadium (na maanden tot jaren) kunnen tijdelijke of blijvende gewrichtsaandoeningen of loop- en oriëntatiestoornissen voorkomen.

Het is van belang, dat een mogelijk geïnfecteerd slachtoffer als hij zich tot een arts wendt, daarbij mededeelt dat hij door een of meer teken is gebeten. Het helpt daarbij als de datum van de beet bekend is. De diagnose is vooral in de latere stadia namelijk niet altijd even eenvoudig te stellen. De ziekte is goed te bestrijden met antibiotica. Het resultaat schijnt bijna altijd goed te zijn. Bij niet onderkennen van de ziekte

AGENDA

Tentoonstellingen

1 - 23 aug	Poortugaal	Bezoekerscentrum Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde, Albrandswaardsedijk 188, tel. 01890-12250
2 - 26 sept	Heinkenszand	Openbare Bibliotheek Borssele, Stengeplein 1

Lezingen van De Vlinderstichting

5 sept	Mijdrecht	20.00 u.	'Vlinders in hun omgeving' in 'De Meyert'
11 sept	Nunspeet	20.00 u.	KMTP-Nunspeet. Lokatie nog onbekend.
16 sept	Aalten	19.30 u.	Ned. Bond voor Plattelandsvrouwen. Soos Harmonie
17 sept	Kampen	20.00 u.	KMTP-Kampen. Lokatie nog onbekend.
19 sept	Vinkeveen	19.00 u.	Milieuvereniging Groene Venen. Dorpshuis Vinkeveen. Om 19.00 u. begint een lezing voor kinderen, om 20.00 uur voor volwassenen.
27 sept	Noordwijk	20.00 u.	Natuur- en Vogelwacht. Jan Verwey Natuurcentrum, Weteringskade 27.
9 okt	Gorssel	9.45 u.	Bond van Plattelandsvrouwen. Ned. Hervormde Kerk.

Vlinderexcursie

21 aug.	10.00 u.	Verzamelen Bosweg in Nieuwkoop, bij de Hollandse Kade.

kunnen de gevolgen echter bijzonder vervelend zijn.

Belangrijk is ook dat men weet hoe men tekebeten zoveel mogelijk kan voorkomen. Goed sluitende kleding is van belang. Lange broek in sokken, kousen of laarzen en overhemd of trui met lange mouwen zullen allicht helpen een tekebeet te voorkomen. Ook dient men het lichaam na elke excursie te inspecteren op de aanwezigheid van teken. Het gebeurt weleens dat men niets vindt, maar een paar dagen later toch ergens een teek ontdekt. Inspectie een dag later kan dus van belang zijn. De kans op besmetting is waarschijnlijk groter als de teek langer bezig is met bloed zuigen.

Het verwijderen van een teek gaat eenvoudig: wat slaolie, alcohol of ether op de teek aanbrengen en na vijf minuten is hij gemakkelijk te verwijderen met een pincet of desnoods met duim en wijsvinger. Het wondje moet gedesinfecteerd worden. Het is niet de bedoeling dat men na iedere tekebeet naar de dokter snelt. Wel dient men de verschijnselen van een infectie te kennen, zodat eventueel tijdig ingegrepen kan worden.

Meer informatie vindt u in: *Weten van tekebeten en van Lyme-ziekte*, die er door kan worden overgedragen, 1990. Prijs: f2,50. Telefonisch te bestellen bij de afdeling Documentatie en Bibliotheek van de R.B.B.: 070-3729350.

SYMPOSIUM NATUURONTWIKKELING

Op 18 september a.s. organiseren de Provincie Noord-Holland en het Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer (LONL) een symposium over kleinschalige natuurontwikkeling. Er wordt ingegaan op vragen als: Kan de natuur eigenlijk wel worden gemaakt? Zo ja, welke natuur komt daarvoor in aanmerking? Op welke plaatsen, door wie en tegen welke kosten? Heb je er als mens ook wat aan?

De Provincie Noord-Holland kan putten uit een grote ervaring die zij heeft opgedaan bij de 150 natuurontwikkelingsprojecten die sinds 1984 zijn of worden uitgevoerd. In een aantal lezingen komen deze projecten voor het voetlicht, evenals enkele andere projecten, zoals de ontwikkelingen in het natuurvriendelijke openbaar groen.

Meer informatie en opgave voor het symposium bij LONL, 030-340777, vragen naar dhr. J. Ensing of I.C. van 't Hof. Opgave uiterlijk 26 augustus. De kosten bedragen f125,- per persoon, vrijwilligers die actief zijn in natuur- en landschapsbeheer kunnen in aanmerking komen voor reductie.

MEER KLEUR IN HET GROENE HART

Het Regionaal Vlinderherstelproject vindt dit jaar plaats in het Veenweidegebied, zoals u ook elders in *Vlinders* hebt kunnen lezen. De opzet van het herstelproject is een combinatie van onderzoek, voorlichting en educatie.

De cursus Vlindervriendelijk beheer voor Vrijwilligers, gegeven in samenwerking met de Stichting Natuur- en Landschapsbeheer werd door 27 personen bezocht en hoog gewaardeerd. Drie avonden en een velddag hebben de cursisten besteed om meer te leren over de leefwijze van vlinders en wat je in het beheer kunt doen om rekening met hen te houden.

Afgelopen vlinderteldagen hebben, ondanks het slechte weer, een groot aantal Aardbeivlinders opgeleverd. Zij zijn in deze streek nog steeds aanwezig in levensvatbare populaties. De Zilveren maan is in de Schraallanden van de Meije, waar hij volgens de overlevering in grote getalen vloog, niet meer gezien. Het vermoeden bestaat dat deze vlinder is uitgestorven. Vorig jaar is hij eenmaal gezien. Deze vlinder vliegt ook in een zomergeneratie, alle hoop is daar nu op gevestigd.

De laatste vlinderexcursie in het gebied is op 21 augustus. Iedereen is van harte welkom. Zie de agenda voor meer informatie. Eind augustus gaan de basisscholen in het gebied met vlinders aan de slag. Voor leerkrachten van scholen die meedoen is er een workshop over het werken met levend materiaal. U kunt zich hiervoor nog opgeven bij De Vlinderstichting.

De afsluiting van het Regionaal Projekt 'Meer kleur in het Groene Hart' is op 26 oktober. Er wordt hard gewerkt om ook hier een geslaagde dag van te maken.

"MENEER, WAT BENT U AAN HET DOEN?"

"Meneer, wat bent u aan het doen?", een vraag die je in het veld nogal eens wordt gesteld als je met je netje achter een langsscheurend koolwitje aanrent om te kijken of het een Klein geaderd witje of een Klein koolwitje is. Ook een schepnet vol amfibieënlarven wil nog wel eens snel een stel kinderen aantrekken die onder je arm door meekijken wat je allemaal hebt gevangen. De meeste kinderen zijn zeer geïnteresseerd in alles wat vliegt, loopt kruipt en springt. Als volwassene kun je daar prima op inspelen door kinderen nauw bij de levende natuur te betrekken.

Ook De Vlinderstichting houdt zich daar sterk mee bezig. Hoezeer dat aanslaat bleek wel uit het aantal reacties dat we kregen na een uitzending over vlinders van

Opnamen voor het SchoolTV Weekjournaal op vrijdag 24 mei j.l. Foto Henkjan Kievit

het SchoolTV Weekjournaal op vrijdag 24 mei. Meer dan 150 telefoontjes van kinderen en scholen die meer wilden weten over vlinders en ons lesmateriaal kwamen aansluitend aan het programma bij ons binnen.

"Meneer, wat bent u aan het doen?", vroeg ook de verslaggeefster van dit programma aan Kars Veling, onderzoeker bij De Vlinderstichting die in Brabant met veldwerk bezig was. "Ik zoek vlinders", was het logische antwoord van Kars, die daarna in vlot verhaal aangaf waarom De Vlinderstichting daarmee bezig is. Aan vlinders kun je bijvoorbeeld zien of het goed of slecht gaat met de natuur. Bovendien zijn het nuttige dieren omdat ze voor veel andere dieren als voedsel dienen. Maar bovenal en misschien is dat voor kinderen nog wel het belangrijkste, zijn het heel mooie dieren, met een zeer interessante levenscyclus. Van ei tot rups en dan via pop tot vlinder, boeiender kun je het niet hebben.

Deze levenscyclus is dan ook een van de redenen voor het feit dat vlinders uitstekend lesmateriaal zijn. Met het levend materiaal dat De Vlinderstichting kan leveren en het lespakket *Vlinders in de klas* kan die hele cyclus van dichtbij worden meegemaakt. Het lespakket *Vlinders en hun omgeving* laat zien welke speciale plaats vlinders in de hele natuur innemen. Hoe leuk we het ook vinden om vlinders op TV te laten zien, nog leuker is het om ze 'live' te bekijken. In de klas of in het veld, iedereen kan ermee aan de slag!

De Vlinderstichting kan daarbij helpen. Vraag de scholenfolder aan bij De Vlinderstichting. Bel ons van maandag t/m vrijdag tussen negen en vijf uur op nummer 08370-24224 en u komt alles te weten.

PIMPERNELBLAUWTJE HEEFT HERINTRODUCTIE OVERLEEFD!

De eerste Pimpernelblauwtjes zijn in de Moerputten in Noord-Brabant gezien. Op maandag 8 juli gaf Paul Kreijger een waarneming van de eerste twee mannetjes aan De Vlinderstichting gemeld. Deze dieren zijn de eerste twee nakomelingen van de Pimpernelblauwtjes die vorig jaar in het gebied zijn uitgezet. De eerste fase van de herintroductie kan geslaagd worden genoemd, alhoewel nog moet blijken of de populatie levensvatbaar is. Van het Donker pimpernelblauwtje, de andere vlindersoort die is uitgezet, zijn bij het ter perse gaan van dit nummer van *Vlinders* nog geen exemplaren gezien.

De grote vraag is nu of de vrouwtjes op tijd de eieren kunnen afzetten. Dat kan op het moment dat de Grote pimpernel, de waardplant van het Pimpernelblauwtje, bloeit. Door het koude voorjaar is de ontwikkeling van de planten echter achtergebleven bij de ontwikkeling van de vlinders. Zij hebben weinig te lijden gehad van de kou, omdat zij als rups en pop in een mie-rennest leven. Meer nieuws volgt in het volgende nummer van *Vlinders*.

BESTUURSWISSELING

Het bestuur van De Vlinderstichting heeft per 15 mei j.l. Jan van der Made benoemd tot directeur. Deze benoeming heeft tot gevolg, dat hij zijn functie als voorzitter neerlegt. Het bestuur heeft uit haar midden de heer Nic Kool tot voorzitter gekozen. In de ontstane vakature van penningmeester wordt binnenkort voorzien.

In 't kort